

تحلیلی بر بودجه شرکت‌های دولتی بانک‌ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت

از قانون بودجه سال ۱۳۷۷ تا لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور

بخش دوم

یونس سام دلیری

اشاره

در بخش نخست، تغییرات ارقام بودجه شرکت‌های دولتی نسبت به بودجه کل کشور و وضعیت بودجه شرکت‌های مزبور در بخش‌های مختلف و اثرات مالی فعالیت شرکت‌های دولتی بر بودجه عمومی دولت را بررسی کردیم و اینک ادامه بحث در همین زمینه.

بررسی شرکت‌های دولتی زیان‌ده

میزان زیان شرکت‌های دولتی (صرفاً زیان حاصل از عملیات جاری شرکت‌ها و نه زیان ناشی از انجام برخی فعالیت‌ها که در قالب ردیف‌های ذیل شرکت‌ها نشان داده شده است) در بخش‌های مختلف و تعداد شرکت‌های دولتی زیان‌ده طی دوره ۸۰-۱۳۷۷ نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۷ مبلغ زیان شرکت‌ها معادل ۱۸۹۳/۶ میلیارد ریال و تعداد شرکت‌های زیان‌ده در این سال ۱۰۳ شرکت بوده که در سال ۱۳۷۸ تعداد شرکت‌های زیان‌ده به ۱۰۹ شرکت افزایش یافته و میزان زیان آنها نیز با رشدی معادل ۱۸/۳ درصد، به ۲۲۳۹/۶ میلیارد ریال رسیده است. سپس در سال ۱۳۷۹ تعداد شرکت‌های زیان‌ده به ۹۴ شرکت کاهش یافته و میزان زیان آنها نیز با کاهش معادل ۲۷/۴۹ درصد، به ۱۶۲۴/۱۱ میلیارد ریال رسیده و در لایحه بودجه ۸۰، میزان زیان با رشد ۵۰ درصد، به ۲۴۳۵/۴۱ میلیارد ریال افزایش یافته است.

بررسی سهم شرکت‌های دولتی بخش‌های مختلف از کل زیان شرکت‌های دولتی نشان می‌دهد که تعداد شرکت‌های دولتی زیان‌ده بخش

برق است که در سنوات گذشته به خزانه واریز می‌شده، ولی به موجب مفاد تبصره ۲۷ قانون بودجه سال ۷۹ و لایحه بودجه ۸۰، صرفاً بخشی از درآمد وصولی شرکت‌های بخش انرژی به خزانه واریز می‌شود و معادل وجوه واریزی برای بهینه‌سازی مصرف انرژی در طرح‌های مربوط هزینه خواهد شد و مابقی درآمد شرکت‌ها صرف هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای شرکت‌های مزبور می‌شود. زیان شرکت‌های دولتی بخش صنعت و معدن در بودجه اصلاحی سال ۱۳۷۷ هم معادل ۴۸۷/۲۲ میلیارد ریال بوده که این زیان در بخش مزبور، در سال ۱۳۷۸ با رشدی منفی معادل ۳۹/۳ درصد، به ۲۹۵/۶ میلیارد ریال کاهش یافته و زیان شرکت‌های این بخش در سال ۷۹ با رشدی اندک معادل ۴/۶ درصد، به ۳۰۹/۱۵ میلیارد ریال رسیده است، و در لایحه ۸۰ زیان این بخش به رقمی معادل ۴۴۲/۶ میلیارد ریال افزایش نشان می‌دهد.

از مجموع یافته‌های فوق الذکر، نتایج زیر حاصل می‌شود:

۱- در سنوات ۷۷ و ۷۸ بخش آب و برق بیشترین سهم زیان را داشته‌اند و در سنوات ۷۹ و ۸۰ سهم زیان آنها به شدت کاهش یافته است (دلایل آن قبلاً بیان شد).

آب و برق در سال ۷۷، معادل ۳۰ شرکت و میزان زیان آنها معادل ۶۶۸/۷ میلیارد ریال بوده که در سال ۷۸ به ۸۲۷/۸ میلیارد ریال افزایش یافته و در سال ۷۹ با کاهشی معادل ۸۷/۹ درصد، به ۱۰۰/۱۷ میلیارد رسیده و تعداد شرکت‌های زیان‌ده نیز به ۱۳ شرکت تقلیل یافته است. در لایحه بودجه ۸۰ این روند کاهنده از نظر تعداد ادامه داشته، به طوری که تعداد شرکت‌های زیان‌ده این بخش به ۱۱ شرکت رسیده است، اما میزان زیان اندکی نسبت به سال قبل افزایش داشته و معادل ۱۰۳/۳۵ میلیارد ریال افزایش یافته است. همچنین، در بخش حمل و نقل و ارتباطات برای سه شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، شرکت خدمات هوایی کشور، آسمان و شرکت سهامی قطارهای مسافری رجاء، مجموعاً ۵۷۴/۲۰ میلیارد ریال زیان پیش‌بینی شده و زیان این شرکت‌ها سبب شده است که بخش حمل و نقل و ارتباطات در تمام بخش‌های موجود رتبه نخست را به دست آورد. در بخش آب، دلیل عمده کاهش زیان در سنوات ۷۹ و ۸۰ مربوط به افزایش نرخ آب بهای پایه مزرعه و بهره‌برداری از طرح‌های جدید می‌باشد و در بخش برق علت کاهش زیان در سنوات مزبور همانا افزایش نرخ تعرفه برق و تغییر روش واریز عوارض بخش

جدول شماره یک

میزان بودجه و تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت در بخش‌های مختلف طی دوره ۸۰-۱۳۷۷

(ارقام به میلیارد ریال)

بخش	۱۳۷۷			۱۳۷۸			۱۳۷۹			۱۳۸۰		
	میزان بودجه	سهم (درصد)	تعداد	میزان بودجه	سهم (درصد)	تعداد	میزان بودجه	سهم (درصد)	تعداد	میزان بودجه	سهم (درصد)	تعداد
صنعت و معدن	۲۹۶۹۴/۹	۳۲/۳	۱۶۶	۵۲۷۲۵/۸۷	۳۳/۲۶	۱۹۲	۶۲۴۵/۲	۲۶/۰۱	۱۳۵	۷۶۱۰۷/۰۴	۲۵/۲۸	۱۳۵
بازرگانی	۴۴۴۲۱/۳	۲۸/۸	۷۳	۴۴۵۰۶/۳۷	۲۸/۸	۷۵	۵۸۸۹۴/۲۲	۲۴/۹۲	۶۵	۶۶۵۲۳/۵۸	۲۲/۲۸	۶۵
بانک‌ها*	(۱۳۵۵۲/۸۹)	۳۱/۴	(۱۱)	(۱۹۹۵۲/۸۹)	۳۱/۳۵	(۱۱)	(۲۱۰۳۳/۹۲)	۳۵/۱۵	(۱۱)	(۲۶۸۹۲/۰۷)	۲۰/۴۰	(۱۱)
بیمه‌ها*	(۴۷۷۵/۳۹)	۱۰/۷۵	(۵)	(۴۷۷۵/۳۹)	۱۰/۷۳	(۵)	(۶۱۱۷/۱۶)	۱۰/۲۳	(۵)	(۷۷۶۲/۵۸)	۱۱/۶۷	(۵)
آب و برق	۱۳۸۴۵/۹	۹	۴۱	۱۳۸۴۵/۹	۸/۷۷	۴۰	۲۵۵۵۹/۶۸	۱۰/۶۲	۴۲	۳۲۷۸۶/۹۴	۱۱/۶۵	۴۲
نفت و گاز	۲۱۴۰۹/۶	۱۳/۹	۲۵	۲۱۴۰۹/۶	۱۳/۵۶	۷۷	۲۵۱۵۱/۹۵	۱۹/۷۸	۹۵	۶۳۷۶۹/۸	۲۱/۴۴	۹۵
حمل و نقل و ارتباطات	۱۰۸۲۹/۳	۷	۳۳	۱۱۵۹۸/۳۳	۷/۳۵	۶۲	۲۸۱۵۹/۵۵	۱۱/۷۴	۵۲	۳۷۷۷۶	۱۲/۶۵	۵۲
فرهنگ و تفریح و تندرستی	۱۴۲۵/۴	۰/۹	۱۳	۱۴۲۵/۴	۰/۹۱	۱۳	۱۶۴۷/۳	۰/۸۴	۱۳	۲۴۷۲/۴۱	۰/۸۲	۱۵
سایر**	۱۲۳۴۰	۸	۱۰۲	۱۲۴۱۷/۴۱	۷/۸۷	۱۰۳	۱۴۰۳۲/۲۵	۷/۶۸	۱۰۴	۱۷۲۶/۸۴	۵/۷۷	۱۰۱
جمع	۱۵۲۹۸۷/۶	۱۰۰	۲۵۳	۱۵۷۹۲۹	۱۰۰	۵۲۲	۱۸۳۰۱۳/۹۶	۱۰۰	۵۵۰	۲۹۸۳۷/۶۱	۱۰۰	۵۰۵

* سهم (درصد) بانک‌ها و بیمه‌ها نسبت به کل بودجه بخش بازرگانی محاسبه شده است.

** سایر شامل بخش‌های امور کشاورزی، مسکن و عمران شهری، عمومی، دفاعی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان و آمایش و برنامه‌ریزی منطقه‌ای است.

۲- بخش فرهنگ و هنر با وجود تعداد شرکت‌های محدود آن بخش، در سنوات ۷۷ و ۷۸، دومین بخش از نظر سهم زیان شرکت‌های زیان‌ده بوده که در سال‌های ۷۹ و ۸۰ به دلیل کاهش رقم زیان شرکت‌های آب و برق، به اولین بخش تبدیل شده است، اگرچه از نظر سرانه زیان شرکت‌های مربوطه، در تمام سنوات بیشترین سهم را دارا می‌باشد.

۳- کاهش رقم مطلق زیان شرکت‌های دولتی در سال ۷۹ عمدتاً مربوط به کاهش زیان سهم شرکت‌های آب و برق و افزایش آن در سال ۸۰ عمدتاً مربوط به بخش‌های حمل و نقل و ارتباطات، فرهنگ و هنر و صنعت و معدن می‌باشد.

۴- طی چهار سال ۸۰-۱۳۷۷، کمترین تعداد شرکت‌های زیان‌ده دولتی در قانون بودجه سال ۷۹ معادل ۹۴ شرکت درج شده که به نظر می‌رسد تا حدودی به دلیل اعمال سیاست‌های متخذه در برنامه سوم توسعه (از جمله مفاد تبصره ۲۷ لایحه بودجه سال ۷۹ کل کشور) بوده است، ولی متأسفانه در دومین سال برنامه سوم توسعه (سال ۱۳۸۰) در مجموع زیان اکثر بخش‌ها - به جز بخش بازرگانی - دارای افزایش است، به طوری که برای اولین بار رقم مطلق زیان شرکت‌های بخش حمل و نقل و ارتباطات و آنهم با تعداد اندک شرکت، افزایش قابل توجهی یافته است. ضمناً منابع تأمین زیان شرکت‌های مزبور، عمدتاً از طریق کاهش دارایی‌های جاری پیش‌بینی شده است.

بررسی تسفییرات ارقام سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی

سرمایه، آغازکننده و استمرار دهنده رشد و در واقع، عامل اساسی تحرک اقتصادی می‌باشد. عامل سرمایه در طول زمان، که خود را به شکل سرمایه‌گذاری در فرآیند تولید نمایان می‌سازد، موجب افزایش ظرفیت‌های تولیدی، بهبود و بهسازی ماشین‌آلات موجود، ارتقای سطح تکنولوژی و کیفیت محصولات می‌شود، به طوری که بدون سرمایه‌گذاری جدید، حفظ سطح ظرفیت‌های موجود امکان‌پذیر نبوده و فرسودگی ماشین‌آلات موجب افت تولید و کاهش کیفیت محصولات خواهد شد. بدین ترتیب، تشکیل سرمایه و سرمایه‌گذاری یکی از عوامل اساسی رشد و توسعه اقتصادی به شمار

تشکیل سرمایه شرکت‌های دولتی از دو منبع صورت می‌گیرد: (۱) تشکیل سرمایه از محل منابع داخلی، شامل ذخایر و اندوخته‌های سال، تسهیلات و وام‌های داخلی، وام‌های خارجی، استفاده از دارایی‌های جاری و سایر دریافتی‌ها و (۲) تشکیل سرمایه از محل بودجه عمومی دولت، یعنی اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت.

براساس اطلاعات موجود، سرمایه‌گذاری کل شرکت‌های دولتی از ۳۹۳۱۲/۰۵ میلیارد ریال در بودجه اصلاحی سال ۱۳۷۷، به ۴۷۷۲۴/۲ میلیارد ریال در سال ۷۸ بالغ شده که نسبت به سال قبل از رشدی معادل ۲۱/۴ درصد برخوردار بوده، و سرمایه‌گذاری شرکت‌های مزبور در سال ۷۹ معادل ۶۵۳۴۸/۱۹ میلیارد ریال افزایش داشت و در لایحه بودجه سال ۸۰ این رقم با ۱۰۲۰۷۱/۱۷ میلیارد ریال افزایش پیش‌بینی شده است.

روند سهم سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده توسط شرکت‌های دولتی از محل منابع داخلی و از محل درآمد عمومی طی دوره ۸۰-۱۳۷۷ نشان می‌دهد که سهم سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی در سنوات ۷۹ و ۸۰ افزایش داشته است. به عبارت دیگر، سهم شرکت‌های دولتی در استفاده از وام و تسهیلات بانکی و همچنین، استفاده از دارایی‌های جاری و سایر دریافت‌ها در جهت سرمایه‌گذاری افزایش داشته است. افزایش میزان استفاده شرکت‌ها از منابع و تسهیلات بانکی، بخشی به واسطه نیاز به نقدینگی بوده و بخشی به موضوع سرمایه‌گذاری و افزایش ظرفیت مربوط بوده است.

از سوی دیگر، در بودجه اصلاحی سال ۱۳۷۷ بیشترین سهم سرمایه‌گذاری، معادل ۲۵/۹۸ درصد، به شرکت‌های بخش صنعت و معدن اختصاص یافته و بعد از این بخش، بیشترین سهم به ترتیب به شرکت‌های بخش آب و برق (با ۲۳/۸۶ درصد) و نفت و گاز (با ۲۲/۱۱ درصد) اختصاص داشته است. در سال ۷۸ شرکت‌های بخش نفت و گاز بیشترین سهم را در سرمایه‌گذاری به خود اختصاص داده‌اند (۳۰/۷ درصد)، و پس از آن، شرکت‌های بخش صنعت و معدن با ۲۴/۷ درصد سهم و شرکت‌های بخش آب و برق با ۱۸/۵ درصد سهم سرمایه‌گذاری، رتبه‌های بعدی را دارا بوده‌اند. در سال ۷۹ به ترتیب شرکت‌های بخش صنعت و معدن بیشترین سهم را در سرمایه‌گذاری داشته‌اند و

بخش‌های حمل و نقل و ارتباطات و نفت و گاز در مرتبه‌های دوم و سوم قرار داشته‌اند. سهم شرکت‌های بخش آب و برق در این سال نسبت به سنوات قبل کاهش قابل ملاحظه‌ای یافته و در مقابل، سهم شرکت‌های بخش حمل و نقل و ارتباطات افزایش داشته است. در لایحه بودجه سال ۸۰ به ترتیب شرکت‌های بخش صنعت و معدن بیشترین سهم را در سرمایه‌گذاری داشته‌اند و بخش‌های حمل و نقل و ارتباطات و نفت و گاز در مرتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

بررسی تغییرات ارقام تسهیلات بانکی و وام‌های قابل دریافت توسط شرکت‌های دولتی

در مبحث سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی، اشاره شد که سرمایه‌گذاری شرکت‌ها یا از محل منابع داخلی و یا از محل درآمد عمومی صورت می‌گیرد. در استفاده از منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، یکی از اقلام اساسی مندرج در بودجه شرکت‌های دولتی، تسهیلات بانکی و وام‌ها - اعم از داخلی و خارجی - می‌باشد. لذا بررسی این متغیر هم به لحاظ تأثیر در سرمایه‌گذاری و هم به لحاظ نقش آن در فعالیت‌های اقتصادی (دسترسی به نقدینگی بیشتر) از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد.

براساس اطلاعات موجود، کل تسهیلات بانکی و وام‌های پیش‌بینی شده برای شرکت‌های دولتی از ۲۳۹۶۱/۸ میلیارد ریال در بودجه اصلاحی سال ۱۳۷۷، به ۳۵۵۴۱/۴۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۸ افزایش داشته که نسبت به سال ۱۳۷۷ حدود ۴۸/۳۲ درصد رشد نشان می‌دهد. در سال ۷۹ کل رقم تسهیلات بانکی و وام‌های داخلی و خارجی پیش‌بینی شده برای شرکت‌های دولتی معادل ۴۰۲۳۶/۵۴ میلیارد ریال است که از رشدی معادل ۱۳/۲ درصد نسبت به رقم مشابه سال ۱۳۷۸ برخوردار بود. در لایحه بودجه سال ۸۰ کل رقم تسهیلات برای شرکت‌های دولتی معادل ۶۰۵۷۱/۷۲ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به سال ۱۳۷۹ از رشدی معادل ۵۰/۵۴ درصد برخوردار است. بررسی این وضعیت نشان می‌دهد که طی دوره ۸۰-۱۳۷۷، دریافت بیشترین تسهیلات توسط شرکت‌های بخش بازرگانی پیش‌بینی شده که عمده رقم آن مربوط به دستگاه‌های مابشر در تهیه و توزیع کالاهای اساسی می‌باشد. بالا بودن

سهم وام و تسهیلات بانکی شرکت‌های بخش بازرگانی در هر سال بدان علت است که شرکت‌های مابشر کالاهای اساسی، به دلیل نوع فعالیت و نیاز به نقدینگی بالا (از جمله شرکت سهامی غله کشور، شرکت سهامی چای کشور و...) از وام‌های کوتاه مدت و تسهیلات به عنوان وام سرمایه در گردش استفاده نموده و در طی همان سال، تسهیلات بانکی دریافتی را بازپرداخت می‌کنند. بعد از شرکت‌های بخش بازرگانی، شرکت‌های بخش صنعت و معدن و بخش آب و برق به ترتیب با ۲۵/۷ و ۱۲/۷

درصد از کل وام‌ها و تسهیلات در بودجه اصلاحی سال ۱۳۷۷، بالاترین سهم را در دریافت وام و تسهیلات دارا بوده‌اند. در سال ۷۸ نیز بالاترین سهم در دریافت وام و تسهیلات به شرکت‌های بخش بازرگانی با ۳۰/۷۴ درصد و سپس بخش صنعت و معدن و نفت و گاز به ترتیب با ۲۳/۱۵ و ۱۹/۲۰ درصد اختصاص یافته بود. در سال‌های ۷۹ و ۸۰، شرکت‌های بخش صنعت و معدن، بازرگانی و نفت و گاز در خصوص دریافت تسهیلات به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

همانگونه که در بخش قبلی توضیح داده شد، به استثنای بخش بازرگانی، وام‌ها و تسهیلات بانکی پیش‌بینی شده برای شرکت‌های دولتی، بخش قابل توجهی از منابع لازم برای سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی آنها را تشکیل می‌دهد و اتکای این شرکت‌ها به وام‌ها و تسهیلات بانکی بیش از سایر منابع (استفاده از دارایی‌های جاری و سایر دریافت‌ها) می‌باشد.

خلاصه و نتیجه‌گیری

روند افزایش بودجه در چند سال اخیر بیانگر این مطلب می‌باشد که در تهیه و تنظیم بودجه کل کشور و نیز بودجه شرکت‌های دولتی، نقش درآمدهای نفتی تعیین‌کننده‌ترین شاخص در میان درآمدهای دولت می‌باشد. در سال‌هایی که وضع درآمد نفتی کشور کاهنده می‌باشد، زیان کمتری برای شرکت‌های دولتی پیش‌بینی می‌شود و بالطبع کمک زیان از محل درآمد عمومی آنها نیز کمتر است و در سال‌هایی که وضع درآمد نفتی بهبود می‌یابد - از جمله بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور - ملاحظه می‌شود که هم زیان و هم کمک زیان بیشتری از محل درآمد عمومی برای شرکت‌های مزبور پیش‌بینی

می‌شود.

در هر صورت، بررسی تفصیلی بودجه شرکت‌های دولتی نتایج زیر را به دنبال داشته است:

۱- سهم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت از بودجه کل کشور معادل ۶۶/۴۸ درصد بوده که نسبت به رقم مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۷۹ (۶۶/۵۷ درصد) اندکی کاهش نشان می‌دهد. همچنین، رشد بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه ۸۰، معادل ۲۴/۴۲ درصد پیش‌بینی شده که در مقایسه با درصد مشابه سال ۷۹ (۳۱/۱۹ درصد) کاهش نشان می‌دهد. علت عمده این کاهش، خارج شدن بودجه ۵۷ شرکت دولتی از لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور می‌باشد.

۲- بررسی بودجه شرکت‌های دولتی بخش‌های مختلف بیانگر آن است که سهم بودجه شرکت‌های دولتی در بخش‌های نفت و گاز و آب و برق به ترتیب از ۱۹/۷۸ و ۱۰/۶۴ درصد در قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور، به ۲۱/۳۴ و ۱۱/۶۵ درصد در لایحه بودجه سال

۸۰ کل کشور افزایش یافته است و در مقابل، سهم بودجه شرکت‌های دولتی بخش‌های صنعت و معدن و بازرگانی به ترتیب از ۲۶/۰۱ و ۲۴/۹۴ درصد در سال ۷۹، به ۲۵/۴۸ و ۲۲/۲۸ درصد برای سال ۸۰ کاهش یافته است. بخش عمده این تغییرات مربوط به حذف بودجه ۵۷ شرکت دولتی و اضافه شدن ۱۲ شرکت جدید در بخش‌های مختلف می‌باشد.

۳- تأثیر عملیات و فعالیت شرکت‌های دولتی بر بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۸۰ بیانگر آن است که در مجموع، این شرکت‌ها معادل ۵۹۵/۷۷ میلیارد ریال از بودجه عمومی دولت کمک خواهند گرفت. این میزان نسبت به رقم مشابه سال قبل با رشدی منفی، معادل ۵۰ برابر پیش‌بینی شده است. جزییات نحوه محاسبه رقم مزبور بیانگر آن است که سود سهام قابل پرداخت به دولت توسط شرکت‌های دولتی با رشدی منفی معادل ۱۹/۵۵ درصد نسبت به سال ۷۹، از ۳۳۷/۹۱ میلیارد ریال، به ۲۷۱/۸۷ میلیارد ریال در لایحه ۸۰ کاهش یافته است. مالیات پیش‌بینی شده این شرکت‌ها نیز با

رشدی منفی معادل ۱۰/۹۸ درصد، از ۱۱۴۶/۸۳ میلیارد ریال در سال ۷۹، به ۱۰۲۱/۰۱ میلیارد ریال در لایحه ۸۰ کاهش نشان می‌دهد. از طرفی، کمک زیان دریافتی از محل درآمد عمومی (شامل ردیف‌های ذیل شرکت‌ها) با رشدی مثبت معادل ۲۶/۲۳ درصد، از ۱۴۹۶/۲۸ میلیارد ریال در سال ۷۹، به ۱۸۸۸/۶۴ میلیارد ریال در لایحه ۸۰ پیش‌بینی شده است. تغییرات فوق سبب شده است که در سال ۱۳۸۰، خالص تأثیر فعالیت شرکت‌های دولتی با رشد منفی قابل توجهی روبرو شود.

۴- بررسی زیان شرکت‌های دولتی در لایحه ۸۰ (بدون ردیف‌های ذیل شرکت‌ها) بیانگر آن است که زیان این شرکت‌ها نسبت به سال ۷۹ با افزایش مواجه خواهد شد. میزان کل زیان شرکت‌های دولتی از ۱۶۲۴/۱۱ میلیارد ریال در سال ۷۹ (بدون ردیف‌های ذیل شرکت‌ها)، با افزایشی حدود ۵۰ درصد، مبلغ ۲۴۳۵/۴۱ میلیارد ریال در سال ۸۰ پیش‌بینی شده است. بخش عمده افزایش زیان‌های مزبور، مربوط به افزایش تعداد و مقدار زیان شرکت‌های بخش حمل و نقل و ارتباطات و فرهنگ و هنر و تربیت بدنی می‌باشد.

۵- بررسی وضعیت سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی هم بیانگر آن است که سرمایه‌گذاری کل شرکت‌های دولتی با رشدی معادل ۵۶ درصد، از ۶۵۳۴۸/۱۹ میلیارد ریال در سال ۷۹، به ۱۰۲۰۷۱/۱۷ میلیارد ریال در سال ۸۰ افزایش می‌یابد.

۶- بررسی تسهیلات بانکی و وام‌های پیش‌بینی شده شرکت‌های دولتی در سال ۸۰ بیانگر آن است که تسهیلات و وام‌های مذکور با رشدی فزاینده معادل ۵۰/۵۴ درصد، نسبت به سال ۷۹ مواجه می‌باشد. تسهیلات بانکی و وام‌های دریافتی در سال ۸۰ معادل ۶۰۵۷۱/۷۲ میلیارد ریال برآورد شده که سهم تسهیلات بانکی از آن ۴۶/۳۴ درصد، سهم وام داخلی (غیر سیستم بانکی) ۳/۲۱ درصد و سهم وام خارجی معادل ۵۰/۵ درصد می‌باشد.

سهم تسهیلات تکلیفی از کل تسهیلات بانکی پیش‌بینی شده در سال ۷۷ معادل ۷/۱ درصد بوده که در سال ۱۳۷۸ به ۴/۸ درصد کاهش داشته است. این روند نشان دهنده سیاست‌های دولت در زمینه حذف تدریجی تضمین‌های دولتی در زمینه اخذ تسهیلات دریافتی توسط شرکت‌های دولتی می‌باشد. ■

جدول شماره دو

نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به بودجه کل کشور طی دوره ۸۰-۱۳۶۹

ارقام به میلیارد ریال

سال	بودجه کل کشور	رشد بودجه کل کشور (درصد)	رشد بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت (درصد)	رشد بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت (درصد)	نسبت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت (درصد)
۱۳۶۹	۱۳۱۵۶/۳	۳۵/۱	۷۸۴۰/۹	۴۳/۷	۶۰
۱۳۷۰	۲۰۰۹۷/۳	۵۲/۸	۱۲۰۶۳/۷	۵۳/۹	۶۰/۰۳
۱۳۷۱	۲۸۹۱۲/۱	۴۳/۹	۱۷۹۷۴/۱	۴۹	۶۲/۱۷
۱۳۷۲	۵۴۳۹۲/۶	۸۸/۱	۳۵۲۳۰/۵	۹۶	۶۴/۷۷
۱۳۷۳	۶۹۷۷۲/۸	۲۸/۳	۴۵۴۵۳/۱	۲۹	۶۵/۱۵
۱۳۷۴	۹۶۱۰۱/۲	۳۷/۷	۶۴۶۶۸/۲	۴۲/۳	۶۷/۳۰
۱۳۷۵	۱۳۷۲۲۲/۶	۴۲/۷	۸۹۰۷۸/۶	۳۷/۷	۶۴/۹۱
۱۳۷۶	۱۸۸۶۲۲	۳۷/۴	۱۱۸۶۴۵/۸	۳۳/۲	۶۲/۹۰
۱۳۷۷	۲۳۰۴۴۰/۳	۲۲/۲	۱۵۳۹۸۶/۴	۲۹/۸	۶۶/۸۳
۱۳۷۸	۲۷۶۲۱۵/۲	۱۹/۹	۱۸۳۰۱۳/۹۶	۱۸/۹	۶۶/۲۶
۱۳۷۹	۳۶۰۶۶۸/۱۵	۳۰/۵۷	۲۴۰۱۰۶/۱۶	۳۱/۱۹	۶۶/۵۷
۱۳۸۰	۴۴۹۴۰۵/۱۰	۲۴/۶۱	۲۹۸۷۳۷/۶۱	۲۴/۴۲	۶۶/۴۸

مآخذ: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۸۰ کل کشور